

7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 04. 11. 2022)

8. Типовий договір про патронат над дитиною, затв. постановою Кабінету міністрів України від 20 серпня 2021 року № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04. 11. 2022)

9. Ватрас В., Костяшкін І. Особливості правового регулювання сімейних відносин кодифікованими правовими актами в Україні та державах Західної та Центральної Європи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 2 (26). С. 126-135.

10. Маріц Д. О., Карпенко І. В. Договір про патронат. *Часопис Київського університету права. Український науково-теоретичний часопис*. № 4. Київ, 2014. С. 140 -143.

11. Code of Federal Regulation of US. Legal Information Institute. URL: <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/45/1355.20> (дата звернення: 04. 11. 2022)

12. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с.

Слома Валентина Миколаївна
доктор юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Одним із інститутів цивільного права, який відіграє важливу роль як для фізичних та юридичних осіб, так і держави, є інститут права власності. Кожен учасник цивільних правовідносин у певний період стикається з питаннями реалізації правомочностей власника майна, а в окремих випадках – і з особливостями їх захисту. Як зазначає Р. А. Майданик сучасний етап розвитку інституту права власності характеризується розширенням змісту повноважень власника, розвитком процесу зближення речових і зобов'язальних концепцій права власності, появою нових видів «нематеріального» майна, що мають характеристики товару (інформації, ноу-хау тощо). Спостерігається тенденція до переоцінки соціального призначення права власності, що визначається з урахуванням концепцій ліберального праворозуміння, ідеями соціальної солідарності та співробітництва, економічної, іншої соціальної ефективності права [1, с. 146-147].

Відповідно до ч. 1 ст. 319 ЦК України власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Свої повноваження власник здійснює з дотриманням загального принципу «дозволено все, що не заборонено законом». Здійснення права власності відбувається або прямо, або опосередковано. Пряме здійснення характерно для приватних власників, опосередковане – для народу України, територіальних громад, що здійснюють свої права через уповноважених осіб. Допускається і поєднання обох способів [2, с. 84].

Хоча за своєю суттю право власності є безмежним, однак встановлені в суспільстві в інтересах загального блага правила співжиття, забезпечуючи всім власникам рівні права, тим самим встановлюють межі здійснення права власності щодо кожного, які закінчуються для одного власника там, де починаються межі правомочностей інших власників. Таким чином всі встановлені законом обмеження застосовуються лише як заходи захисту публічних інтересів [3, с. 155].

Межі здійснення права власності можуть визначатися законом у різні способи: 1) вказівкою на цільове використання майна; 2) вказівкою на способи реалізації права власності; 3) встановленням особливих правил (дозвільного порядку) набуття права власності на окремі види майна; 4) законодавчим встановленням переліку видів майна, яке не може належати власнику; 5) встановленням особливих правил про форму правочинів, що опосередковують перехід права власності на окремі види майна; 6) встановленням юридичного обов'язку щодо утримання об'єкта права власності [4, с. 367-368].

Таким чином, характер законодавчих меж здійснення права власності фактично є різним: прямі заборони чи обмеження, які мають загальний характер і не можуть розцінюватися як втручання у сферу власника, та непрямі, наприклад, правила про форми окремих видів правочинів чи про державну реєстрацію прав власності на окремі види майна, які зобов'язують власника дотримуватись певних процедур у реалізації своїх повноважень [5, с. 21].

До певних обмежень прав власника можна віднести передбачене ст. 362 ЦК України переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності. Також ст. 383 ЦК України визначає обмеження здійснення прав власниками житлових будинків та квартир.

Відповідно до ч. 6 ст. 319 ЦК України держава не втручається у здійснення власником права власності. Дане законодавче положення можна визначити як гарантовану державою та закріплену у нормах цивільного законодавства неприпустимість втручання з боку держави та інших осіб у здійснення власником своїх повноважень, неприпустимість будь-яких дій, які прямо або побічно порушують або обмежують правомочності власника щодо володіння, користування і розпорядження

своїм майном, за винятком випадків, коли можливість таких дій прямо передбачена законодавством при дотриманні встановленої законом процедури обмеження або припинення права власності [6].

Як зазначає М. В. Добрев «втручання держави у право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю має відповідати таким критеріям: 1) відповідати принципу законності; 2) переслідувати законну мету; 3) здійснюватись за допомогою вжиття засобів, які є пропорційними реалізованій меті» [7, с. 14]. Держава може визначати певні правила для здійснення власниками своїх правомочностей. Зокрема, Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» визначено види господарської діяльності, для здійснення якої власникам майна потрібно отримати ліцензію. Водночас, нормативне положення про ліцензування не можна розглядати як втручання держави у діяльність власника, це норми, які визначають однаковий порядок здійснення певної діяльності для учасників цивільних правовідносин.

Слід зазначити, що одним із способів захисту прав власника від незаконного втручання держави є його право на відшкодування майнової та моральної шкоди у випадку визнання недійсним правового акту органу державної влади (ст. 393 ЦК України).

Таким чином, здійснення права власності слід розглядати як дії власника, спрямовані на реалізацію правомочностей щодо володіння, користування та розпорядження майном для задоволення законних прав та інтересів.

Література:

1. Майданик Р. А. Розвиток приватного права України: монографія. Київ: Алерта, 2016. 226 с.
2. Москалюк Н. Б. Загальне управління власністю як категорія здійснення права державної власності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 1. С. 82-85. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2020/1/19.pdf>
3. Паращук Л. Г. Основні засади здійснення права власності в Україні. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37553/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8%20%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%B9%D1%81%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.pdf>
4. Майданик Р. А. Речове право: підручник. Київ: Алерта, 2019. 1102 с.

5. Яворська О. С. Правове регулювання відносин власності за цивільним законодавством України: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2008. 256 с.

6. Кучер В. О. Непорушність права власності за цивільним законодавством України. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2400/1/%D0%9A%D1%83%D1%87%D0%B5%D1%80.pdf>

7. Добрев М. В. Конституційне право людини і громадянина володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2021. 22 с.

Труфанова Юлія Володимирівна
доцент кафедри цивільного права і процесу, к.ю.н

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ І ПРАВОМ ОКРЕМИХ КРАЇН ЄС: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

З часу підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС багато науковців звернули увагу на проблеми гармонізації законодавства України із законодавством ЄС, адже одним із важливих напрямів удосконалення законодавства є імплементація досвіду правового регулювання країн ЄС.

Визначення терміну «гармонізація» в українському законодавстві не існує, тому в цілому зближення правової системи України з європейським правом може відбуватися через адаптацію, уніфікацію права та імплементацію.

Належне використання досвіду держав – членів ЄС спрямоване виключно на вдосконалення дії принципів верховенства права та доступності правосуддя. Разом з тим, активні дії щодо гармонізації українського законодавства до законодавства ЄС виявили те, що українське законодавство перебуває в суперечливому стані та потребує перш за все міжсистемної та внутрішньоструктурної гармонізації.

Значний вклад у дослідження питання уніфікації та гармонізації регулювання цивільно-правових договорів у ЄС внесли такі відомі вчені, як С. М. Бервено, С. О. Бородовський, В. В. Денисюк, В. В. Луць (представники України), Y. Buffelan-Lanor, L. Jules De La Morandiere, Clement Francois та інші вітчизняні та зарубіжні вчені.

Вважаємо за доцільне зробити короткий аналіз урегулювання даних питань у законодавстві країн – учасників ЄС. Так, порядок укладення договору найму (оренди) нерухомого майна в Україні та Франції (після реформи договірної права 2016 року) закріплено у нормах цивільного законодавства. Зокрема, для його укладення застосовуються: загальні положення про укладення цивільно-правових договорів, що закріплені у Главі 53 «Укладення,